

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

2. De Donatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

96 Theologiae Moralis Lib. XXXVIII.

re deposita abique expresso, vel tacito depositi-
toris consensu *cap. Bona fides, de deposito. l. 1. §.*
Est autem, ff. de depositi. Reginaldus lib. 25. nume-
ro 561.

7 In quinque autem casibus non tenetur de-
positarius depositum reddere. Primus est, donec
casibus non expensis facta, in re deposita custodienda, solvatur.
tenetur de. Secundus, quando bona deponentis confiscata
sunt, postquam deposuit: tunc enim fisco est
reddendum. Tercius, quando depositum redditio in
alicuius vergeret iniuriam, vel in commune
Reipublicae damnum. Quartus, quando quis re
deposuit apud proprium dominum ignorantem
esse rem suam: cognoscens enim, non tenetur eam
deponenti reddere. Quintus, quando res deposita
est furto ablata, & repetunt eam furi, qui deposuit,
& verus dominus in conscientia vero domino,
& non furi est reddenda. *Leff. l. 2. c. 27. dub. 4. n. 14.*
Reginald. l. 25. n. 569. & 570. Sylva. v. Depositum. n. 11.

8 Si depositum perit, quando depositum tantum
cedit in deponentis commodum, solum, tenetur
depositarius ex dolo lata culpa, non autem ex
leni, vel levissima. Si vero cedit in commodum
vtriusque, tenetur etiam ex culpa levi, ut si pre-
tium pro custodia accipiat. Si autem depositum
fiat in solius depositarii commodum, de levissi-
ma culpa tenetur. *Sylva. l. 2. g. 6. a. 4. quæst. 3.*
concl. 3. Faust. in spe. d. 8. q. 6. Reginald. l. 25. n. 563.

9 Quamvis non liceat deposito uti, si fructus rei
depositæ non sint, sed induitur, laborique de-
positarii, v. gratia, si ex pecunia negotietur emen-
do, vel cambiando ipse non tenetur ad restituti-
onem, sed potest perinde ac de suo partem reti-
nere. Si tamen eiusmodi lucrum sit fructus rei
depositæ, depositarius tenetur, illud reddere de-
ponenti, cui res illa tanquam Domino fructifi-
cavit, v. gr. si quis equum apud se depositum loca-
do, aliquid acquirat. *Azor. l. 10. c. 3. l. 4. c. 3. g. 3. Regi-*
nal. l. 25. n. 571. Diana. p. 4. r. 4. resol. 68.

10 Cum depositum non exuat naturam deposti-
ti ante usum, vel distractionem rei depositæ: hinc
incrementum pecunie persequentis apud de-
positarium ipsi deponenti cedit. Quia ut apud
deponentem manet rei depositæ dominium, ita
etiam ad eum pertinet illius sine damnum, siue co-
modum. Quando vero depositum degenerat in
contractum, quo dominium transfertur in deposti-
tarium, ad ipsum pertinet rei depositæ tam dam-
num, quam commodum. *Navar. sum. ca. 17. n. 181.*
Azo. p. 3. l. 7. c. 7. g. 7. Reginald. l. 25. n. 573.

CAPVT II.

De donatione.

11
Donationis
diffinitio.

DONATIO est, contractus, quo gratis ac
liberaliter aliquid alteri conferitur, nullo
ad id cogente iure. Contractus hic acci-
pitur pro pacto ex quo saltem ex vna parte
obligatio oritur. Per donationem liberalem in-
telligitur actio donanti natura sua apta ad trans-
ferendum dominium rei donatæ, quæ non sit
ex debito iustitiæ, sed ex mera liberalitate, aut
ex gratitudine. *Lessius lib. secundo capite 18.*
dubio secundo Azorius tomo tertio lib. 1. c. 1.
questio. 1. Sylva. l. 2. 2. questione 66. articulo secund.
quæst. 5.

Donatio est duplex, *Perfecta*, quando res
simul traditur, & tunc dominium transfertur
& *Imperfecta*, quando est verbalis tantum natio, per-
fine domini nempe translatione. Quia ius po-
fictum ad transferendum dominium ordina-
re requirit traditionem; quare per verbalem
Donationem solum transfertur ius ad rem. *lege*
Traditionibus Codic. de pactis. Bonac. de con-
trah. disp. 3. qu. 12. par. 1. n. 1.

13 Illi possunt solummodo liberè donare, qui
habent dominium, & administrationem cum
alienandi facultate. Quare non sufficit dominium
tantum; quia donatio pertinet ad dispensatio-
nem bonorum, & regimen; nec tantum ad-
ministratio; quia præiudicaret domino. Denique
debet esse facultas alienandi, aliquo non po-
test, nisi prout superior vel ius permittit. *l. cuius*
ff. de reg. iuris Filluc. r. 34. nu. 38.

14 Donare non potest, qui rationis usu caret.
Quia hic non potest actum humanum exerce-
re. Nec impubes sine tutoris facultate, præ-
terquam ad causas pias; quamvis sine tutore
possit sibi acquirere. *lege Papillus, ff. de ac-*
quir. rerum Domini. Nec prodigus, qui à Ma-
gistratu positus est sub curatore, eique est in-
terdicta bonorum administratio. Unde quia tali
aliquid acceperit, tenetur restituere. *l. 2. ff. de*
curator. furios. Nec minor 25. annis, si cu-
ratori sub-
sit nec fi-
lius fami-
liæ.

15 Nec vxor de bonis communibus, quo-
rum administratio ad virum pertinet, & ma-
ximè quando esset rationabiliter inuitus. Quia
si irrationabiliter inuitus esset, posset donare, v.
ut vxor.
si donationem largiendo; succu-
rendo in extrema, aut gravi necessitate, si
sit amens maritus; quando maritus est abfens
si pater vel mater miserabiliter iuxta statum vi-
derent, si habeat bona paraphernalia, vel alia
suo labore, ac industria acquisita. *Filluc. r.*
28. num. 101. 102. 103. Lessius lib. secundo. c. 12.
lib. 14. Sayr. in clavi. l. 9. cap. 16. numero octa-
no Navarra de restitu. l. 3. cap. 1. numero 83.
161. & 114. Porro Diana parte quinta tra-
cta. 8. resol. 34. Bañes 2. 2. q. 32. a. 8. & Malder.
ibid. docent, posse donare vxorem nesciente viro
vigelimam partem lucri annualis, seu annui pro-
uentus; nam talis dispensatio debet esse interpre-
tatiue à bono viro volita.

16 Non possunt donare Clerici beneficiarij ad
suum libitum fructus beneficij, qui superant
post congruam sustentationem, in usus pro-
fanos; sed tantum in pias causas, sub gravi pia-
culo, si materia sit grauis, est tamen valida do-
natio, nec ad restitutionem tenentur. Regula-
res vero beneficiarij donantes ad causas non pias
vltra peccatum, ad restitutionem tenentur; beneficiarij
quia donare?

Sectio II. De Contract. Gratuitis. 97

quia non sunt domini ob paupertatis votum. *Lessius lib. secund. cap. 18. dub. 11. m. 82. Fil. line astract. 34. num. 47. & 48. Diana parte quinta. r. 8. resol. 13. 1. Azorius tom. prim. l. 2. cap. 11. q. 135.*

Regularium superiores non possunt donare ad viros profanos, vt locupletandos contigiosos, ambiendas dignitates, fovendam libidinem: & qui ab eis acceperint, ad restitutionem tenentur, quia sunt tantum administratores. Moderate vero possunt donare pro ratione administrationis cum subditis Religiosis, cum etiam externis ad fovendam benevolentiam, &c. In morte tamen nihil legare possunt absque expressa summi Praesulis licentia. Possunt tamen & debent de superfluis Ministerij, imo de non superfluis elemosynas facere prudentis arbitrio. Molina de cont. d. 276. Lessius l. 2. cap. 18. dub. 11. n. 83. Filiuc. r. 34. num. 50. Officiales autem inferiores Monasterij, vt procurator, cellarius, ac similes possunt facere elemosynas iuxta regulam & consuetudinem, aut iuxta superiorum voluntatem rationabiliter praesumptam. Religiosi vero subditi in Monasterio degentes non possunt donare vel ad causas pias nisi ex consensu Praetorum expresso, vel tacito. Qui autem causa studiorum, vel negotiorum extra Monasterium degunt, possunt facere elemosynas, aliasque impensas minutas, quas viuis receptis habet, nullatenus tamen ad res illicitas. Nauar. comment. 2. de Regular. n. 9. Mol. ubi sup. Sylvest. v. Religio. 6. q. 7. dicto 2. Diana p. 5. r. 8. resol. 32.

Fur & raptor donare non possunt res furto acquisite. Quia harum rerum dominium non habent. Similiter qui non est solvendo creditoribus. Nec ille cuius bona fisco sunt addicta, post sententiam condemnatoriam criminis. L. 1. 2. & 3. ff. de donat. c. Donatio, de donat. Sanch. de mat. l. 6. d. 1. n. 1.

Donatio patris in filium legitimum, nondum emancipatum regulariter iure communi est invalida, ita vt pro patris arbitrio reuocari possit. Quia filius dum adest sub patris potestate pro vna persona in iure reputatur, sicut autem nullus potest sibi donare, ita nec pater filios. In aliquibus autem casibus donatio valet. Primum si aliquid detur in dotem, vel ad matrimonium. Secundo, si titulo remunerationis ob accepta obsequia. Tercio, quando pater filio remittit usufructum, quem in illius bonis aduentitiis habet. Quarto, quando donat bona mobilia filio ad castra eunti. Quinto, quando valet donatio inter coniuges, valet etiam parentis in filium. L. vlt. Cod. de imp. Filiuc. r. 34. num. 107. & 108. Az. p. 3. l. 1. c. 19. q. 1. Sa. v. Donat. numero 13.

Filius autem emancipatus potest donare patri, si viginti annos excedat. Quia est tunc sui iuris, & alienare potest: & praecipue in his casibus. Si habeat peculium castrense vel quasi. Si habeat donatum à Principe. Si habeat peculium aduentitium in quo usufructus patri non est iure prohibitus habet liberam administrationem Regiam. L. 2. s. numer. 157. ex. c. Constitutus, de integra. rest. Mol. de contr. d. 242.

Donatio inter viros, qua quis donat alicui omnia bona sua tam futura, quam praesentia, iure communi est invalida. Quia per huiusmodi donationem auferitur potestas testandi, quod leges prohibent. Si tamen haec donatio

fieret causa mortis, vel bonorum tantum praesentium, valida esset. Quia per eam non adimit quis sibi potestatem de futuris bonis testandi. In duobus tamen casibus iure Canonico donatio inter viros omnium bonorum praesentium, ac futurorum est valida. Primus est, quando fit Ecclesiae, vel in aliquam piam causam. Quia ius civile non potest pietatis officia, & consilia Evangelica impedire. Secundus, si donatio iuramento confirmetur. Quia iuramentum accedens contractui alias invalido robur addit, illumque confirmat, modo contra bonos mores naturales existat. Equidem si omnium bonorum donatio praesentium, ac futurorum fieret inter fratres, vel ex causa onerosa à patre pro coniugio contrahendo à filio, vel filia, valida esset. L. stipulatio hoc modo, ff. de verb. obligat. Couar. rubr. de testam. par. 1. secund. n. 8. & 13. Laym. lib. 3. r. 4. capite. 12. numero. 16. Caramu. l. 2. Theol. moral. 613.

Donatio excedens quingentos solidos, seu 700. vel 750. nummos aureos Hispanicos invalida est, quoad excessum, nisi fiat cum insinuatione. Nomine autem insinuationis intelligitur simplex mentis donantis declaratio, qua iudici in scriptis fitetur, se libere tantam summam alteri donare. Non vero requiritur causa cognitio, nec iudicis decretum, sed sufficit ipsius praesentia. L. penult. C. de donat. sub finem. Iuli. Clar. §. donatio, q. 15. & 16. Azor. p. 3. l. 1. c. 6. Caram. l. 2. Theol. Mor. n. 675. In aliquibus tamen casibus valida est huiusmodi donatio sine insinuatione. Primum, si iuramento confirmetur. Secundo si fiat ad captiuorum redemptionem. Tercio, si ad reparationem cladum, incendio, vel ruina destructarum. Quarto, cum magister militum dat militi mobilia, quantumvis pretiosa. Quinto, quando donatio est obsequiorum remuneratio. Sexto, cum quis renunciat bonis, vel iuribus speratis, nondum obtentis. Septimo, cum fit donatio causae piae, quia secularis Princeps non potest legem condere in salutis animarum detrimentum. Moli. de contr. d. 279. n. 9. & 13. Go. r. 2. variat. c. 4. n. 10. Clar. l. 4. sen. §. donatio, q. 17. Caramu. Theol. mor. l. 2. n. 665.

Donatio inter viros, id est illa, quae fit sine mortis respectu, & cum sic quis donat, vt etiam se viro velit rem absolute esse alterius, non potest rescindi, ac reuocari ad donantis arbitrium nisi in tribus casibus. Primum, quatenus sit acceptata, & res sit tradita potest reuocari ob donatarii ingratitudinem, puta, si iniurias atroces in donatorem effuderit, si impias intulerit manus, si iacturam nolentis bonis eius attulerit periculum, si inopia pressus non aluerit, vel non implevit conditiones in donatione appositas. L. senatus, §. 4. ff. de mortis causa don. Azor. p. 3. l. 1. c. 8. q. 1. Filiuc. r. 34. n. 127. Bonac. de contr. d. 3. q. 13. pun. vltim. Caramu. l. 2. Theol. mor. n. 680. Secundo, rescinditur ipso iure ratione susceptionis proles legitima non praecognita. Quia praesumitur fuisse facta donatio sub tacita conditione, nisi filij donatori nascerentur. Et quidem si extraneo donatio facta sit, tota reuocatur: si autem alicui ascendentium, v. gratia, patri, aui, vel Ecclesiae, aut piae causae, reuocatur solum quoad legitimas filiorum postea susceptorum: donatarius tamen non tenetur restituere superuenientibus filiis,

inter viros omnium bonorum.

inter viros omnium bonorum.

22 Donatio excedens quingentos solidos invalida est quoad excessum, nisi fiat cum insinuatione.

23 De donatione inter viros, quae quidam tribus causis potest reuocari.

H. SCOBAR
Theol. Mor.
Tom. VII. II.
E. IV.

antequam res donata à donatore repetatur, quamdiu enim non repetitur, praesumitur potest condonari Multo minus tenetur reddere fructus perceptos ante aduentum filiorum: illorum enim est verus Dominus *lege si unquam Cod. de reuoc. donat. Conar. 1. variarum. c. 19. Molina de contr. d. 283. num. prim. Gomez de cif. 10. filine. tr. 34. num. 132. Clat. q. 22. n. 4.* Tertio reuocari potest, quando est inofficiosa, id est, quando pater tantum donat, vt non reuocatur quantum postulat legitima portio filiorum, & idcirco est contra officium pietatis paternae in filios. Hinc si haec donatio facta sit alicui ex filiis, reuocatur solum vsque ad aliorum legitimam, si vero extraneo animo fraudandi heredes nullis bonis relictis filiis, reuocatur solum quoad legitimam filiorum. Quod si Ecclesia, vel pia causa facta est, solum vsque ad portiones filiorum legitimas reuocatur Adnoto tamen huiusmodi inofficiolam donationem reuocari à liberis non posse, nisi post parentis obitum; quia tunc primum legitima filiis debetur *l. 1. C. de inofficiol. donat. Azor. parte tertia l. 11. c. 8. q. 6. Conar. 1. variar. cap. 19. Lessi. l. 2. c. 18. n. 112.*

²⁴ Donatio vero causa mortis est, cum quis sit De don. - donat, vt res sit donatarij post donantis mortem: & ideo vt talis sit debet fieri ob mortis sa mortis periculum, vel cogitationem. At huiusmodi donatio potest ob tres causas reuocari. Primum, si que toridè expresse vel implicite praeniteat donatorem, pro caris valeat. arbitrio enim donatori haec donatio vsque ad mortem, sicut testamentum, & legatum, potest reuocari. Secundum si donator dedit intuitu aliquis periculi instantis, ex quo periculo euasit, censetur tacite donatio reuocata. Tertio, si donatarius moriatur ante donatorem, ipso iure reuocata est. Secus est de donatione inter vivos, quae morte donatarij non extinguitur si sit acceptata, sed ad heredes transit, quamuis sit conditionata donatio, vel in diem. In dubio autem, an donatio sit causa mortis, nisi facta sit causa mortis, vel inter vivos, donatio inter vivos est indicanda, quia non est indicanda donatio causa mortis, nisi facta mentio mortis, quamuis tempore agnitionis sit facta *l. Qui mortis causa donat. Molina de contr. d. 287. n. 15. & d. 286. n. 10. Azor. p. 3. l. 11. cap. 1. q. 4. Clat. §. donat. q. 4. Caram. l. 2. Theol. mor. n. 682*

CAPVT III.

De Commodato.

²⁵ COMMODATVM est alicuius rei ad solum vsum grauita concessio. Dicitur Commodati definitio. Alienus rei, ad indicandā commodat materiam, per quam distinguitur à mutuo, quia commodati materia est non quouis res, sed quae vsum non coluntur, siue sit immobilis vt domus siue mobili vt liber: siue se mouens, vt equus; mutui autem materia est res vsum consumptibilis. Dicitur, Ad solum vsum, in quo commodatum differt à pignore, & deposito, quorum vsum non conceditur. Dicitur denique, Grauita, quia si merces intergeniat, erit locatio, aut contra-

ctus innominatus, do, vt des vel do, vt facias. *Institur. lib. tertio titul. 15. paragrapho item is. Layman. lib. tertio tractat. quart. cap. 14. Sylui. 2. 2. q. 77. Lessius lib. secund. cap. 27. dub. 1. n. 4. Syluest. v. Comm. odatum.*

Commodatum ex parte contrahentium diuiditur: nam fieri potest in bonum tantum commodatarij, quod frequens est, vel in bonum tantum comodatoris: vel in bonum vtriusque. Profecto ex commodato habet commodatarius quinquē obligationes. Prima est, vt re commodata vti non possit, nisi ad id, ad quod est commodata. Secunda, vt debeat commodatum restituere tempore praefinito. Tertia, vt eandem rem numero reddere teneatur. Quarta, vt reddat rem commodatam non factam sua culpa deteriore. Quinta, vt debeat rem seruare ea cura & diligentia, quae propria bona asseruari solent. *Reginal. l. 25. n. 470. & 471. Syluest. v. Commodat. Filline. tr. 34. n. 176. Bonac. de contr. d. 3. q. 16. p. n. vni.*

Quando commodatum fit in gratiam tantum comodantis, comodatarius non nisi de dolo, aut culpa lata, quae dolo equiparatur, tenetur si res pereat, aut deterior fiat, si autem commodatum fiat in ipsiusmet commodatarij gratiam, tenetur de dolo, & omni culpa etiam leuissima. Si denum in gratiam vtriusque, vt si commodata sint vasa ad excipiendum hospitio communem amicum vtriusque nomine, tenetur commodatarius de culpa lata, & leui, non de leuissima. Haec autem vera sunt, spectata contractus natura: si tamen aliter conuenit, standum erit pacto *l. si vt certo, §. sed interdum ff. commodati. Nauar. sum. c. 17. n. 184. Becanus de rest. q. 48. n. n. 8. q. 10.*

Non tenetur commodatarius de casu fortuito, nisi contrarium deductum sit in pactum: vel vltus fuerit re commodata aliter, quam sibi concessa sit: aut nisi illius mora reddendi talis casus euenierit. Tamen si res commodata eodem modo peritura erat, quamuis commodatarius in mora non fuisset, aut vltus non esset aliter quam sibi concessa erat, ipse non teneretur ad illius restitutionem, sed solum ad affirmationem, lucrum cessantis, aut damnum, quod domino emerisset ob talem morā. *l. vnic. de commodato. Reginal. l. 25. n. 9. ex Syluest. Lessi. l. 2. c. 7. d. 8. n. 36. & 37.*

In periculo incendij, naufragij hostilis irruptionis commodatarius potest res suas, quae sunt pretiosiores rebus comodatis, depositis, conditis, oppignoratis praeferre, vt eas saluare possit si vtrique nequeat. Quia nemo tenetur damnum maius subire, vt alterius damnum minus auerterat. Si tamē res aliena erat apud te in tuum solius commodum, quamuis ex decentia, & gratitudine tenearis alteri interitum rei suae tuus ex rebus compensare: probabile tamen satis est te non teneri. Quia res illa absque tua culpa deperit, ac proinde perit domino. *Angel. v. Commodatum. Mol. de contr. d. 296. Lessi. l. 2. c. 27. n. 23.*

Quando res commodata pretiosior est, tenetur commodatarius eam praeferre suis rebus, vtilioribus, eamque, his relictis, saluare. Quia deposito, commodato, pignori, locato ea debetur custodia, quā quisque prudens suis rebus adhiberet. At si res illa erat apud eum illius duntaxat comodi causa, non potest exigere compensationem pro rebus suis, secus si causa solūmodo alterius, vel